

Српско археолошко друштво

Градски музеј Сомбор

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLVI СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Сомбор, 25-27. мај 2023. године

Програм, извештаји и апстракти

140 ГОДИНА

СРПСКОГ АРХЕОЛОШКОГ ДРУШТВА

Сомбор 2023

Организациони одбор скупа

Антонио Ратковић, градоначелник Града Сомбора

Давид Фирањ, директор Градског музеја Сомбор

Анђелка Путица, Градски музеј Сомбор

Викторија Узелац, Градски музеј Сомбор

др Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва

др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва

др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Београд

prof. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

dr Daria Ložnjak Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb

dr Marko Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb

др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд

др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд

Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац

др Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд

др Видан Димић, Археолошки институт, Београд

мр Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд

др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј Србије

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Градски музеј Сомбор

За издавача: Адам Црнобрња и Давид Фирањ

Штампа: Colorgrafx, Beograd

Тираж: 150

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-22-9

Република Србија

XVLI скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и Министарства, технолошког развоја и иновација Републике Србије

или spominju kod obrade keramičkog materijala. Možda je tome razlog što su takvi tragovi očitii i vidljivi, pa se smatraju sami sebi razumljivima bez dodatnih objašnjenja, analiza i interpretacija. Međutim, takvi tragovi fizičke transformacije keramičkih posuda vrlo su dobar indikator društvenih, ekonomskih i ideoloških pokazatelja i utječu na interpretaciju cjelokupne keramičke građe iz određenog konteksta. U izlaganju će biti prikazani rezultati i interpretacija popravaka i sekundarnog korištenja posuda s dva vučedolska lokaliteta u istočnoj Hrvatskoj (kasno bakreno doba). Rezultati su pokazali da je najčešće popravljani oblik zdjele na kojemu je uočen najveći stupanj proizvodnje i standardizacije, a koje s obzirom na izvedbu zahtijevaju od lončara više uloženog rada i vještine u usporedbi s drugim posudama. Njihova vrijednost stoga nije samo u ekonomskoj potražnji za određenim proizvodom već vjerojatno u društvenoj i simboličkoj vrijednosti koje su ove posude imale za pojedinca ili zajednicu.

Драгана Антоновић, Археолошки институт, Београд

МЕТАЛ ЗА СВА ВРЕМЕНА: ДУГИ ЖИВОТ ПРАИСТОРИЈСКОГ БАКАРНОГ ОРУЂА

Бакар је као први метални материјал имао посебно место у људском друштву. Настао је на крају неолита, у време када је производња каменог и коштаног оруђа доведена до врхунца, и врло брзо изазвао њихову девалвацију, чему је допринело својство метала да може бесконачно да се претапа. Отуда је међу археолошким налазима најмање производа од метала, а посебно бакра као најранијег, јер они нису били бацани у отпад, као поломљени предмети од керамике или истрошене алатке од камена и коштаног сировина, већ су се користили до крајњег уништења након чега су били претани. Дуги живот бакарних алатки може да се сагледа у тек неколико сачуваних примерака са секундарном обрадом и употребом. У Србији је регистровано двадесетак примерака који имају трагове накнадног преправљања или коришћења насталих у дугом временском периоду од праисторије до савременог доба.

Трагови секундарне употребе најчешће имају бакарни клинови и тешке, алатке које су трајале током целог енеолита (11 комада), затим крстасте секире из средњег енеолита (4), једнобриде секире (3) из касног енеолита и раног бронзаног доба, раноенеолитске секире-чекићи (1) и длета (1 примерак). Сво поменуто оруђе било је секундарно коришћено без додатних држаља, најчешће као клинови, директним ударањем по

теменом делу, што је оставило јасне трагове такве накнадне употребе. Једна алатка је у савременом добу била преправљена у шпицасту пробојац од стране налазача који ју је, након набавке бољег алата, предао музеју. Претпоставља се, оправдано, да је највећи број оштећеног бакарног оруђа још током праисторије претопљен у нове предмете тако да овај број секундарно употребљених артефаката вероватно представља мали део алата који је био употребљив и који указује на дуги живот и максималну искоришћеност. Савремене интервенције на некима од њих показују да се праисторијски бакарни алат до недавно преправљао и користио у сеоским домаћинствима. Данас, са развијеном праксом рециклаже метала прети опасност од интезивнијег уништавања археолошких предмета претапањем.

Emilija Nikolić, Arheološki institut, Beograd

ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛ У ЦИРКУЛАРНОЈ ЕКОНОМИЈИ ИСТОРИЈСКОГ ПРЕДЕЛА ВИМИНАЦИЈУМА

Predeo Viminacijuma истраживачима археологије пружа неизмерно богатство материјалних и нематеријалних трагова. Од ушћа Мораве у Дунав до Рама и ушћа Нере у велику реку, а уз Костолачко ostrvo, пружа се историјски predeo у чијем средишту је простор античког Viminacijuma. Равничарски и благо брдовити predeo уз велико речно ostrvo, односно рукавац Дунава који их раздваја, био је дом различитим народима и сведок догађаја значајних за читаву данашњу Европу. У њему се налазе простори експлоатације сировина; историјска и савремена насеља; манастири и utvrđenja; индустријске зоне; пољопривредна polja; и понека оаза природе. Њихове међусобне везе се могу пронаћи кроз догађаје и народе, топониме и појединце, али и кроз нешто што не посматрамо увек као значајног сведока историје – грађевински материјал.

Rimljani су стари материјал из рушевина скупљали, сортирали и поново користили, али и продавали за грађевинске потребе. Jezgra zidova су се састојала од камена, а често и разних одломка већ коришћеног керамичког и каменог материјала, међусобно повезаних крећним malterом. Стари камен за зиданје или облагање - крећњак, мермер, bigar или travertин, mogao је да заврши у крећној пећи, а са њим би касније често помешали истувану стару опеку, crep или керамичке посуде, и уз pesак, šljunак или drobljeni камен добили malter. Кроз експлоатацију и уградњу сировина, њихово комбинавање у грађевинске материјале, прву примену материјала и каснију поновну употребу, preradu,

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

902/904(497.11)(048)
902/904:005.745(497.11)"2023"(083.97)
902/904:061.2(497.11)"2023"

СРПСКО археолошко друштво (Београд). Скупштина (46 ; 2023 ; Сомбор)
Програм, извештаји и апстракти / Српско археолошко друштво, XLVI
Скупштина и Годишњи скуп Сомбор, 25-27. мај 2023. године ; [приредили Адам
Црнобрња и Војислав Филиповић]. - Београд : Српско археолошко друштво ;
Сомбор : Градски музеј Сомбор, 2023 (Beograd : Colorgrafx). - 105 стр. ; 21 cm

Текст на срп. и енгл. језику. - Текст ћир. и лат. - На насл. стр.: 140 година
Српског археолошког друштва. - Тираж 150.

ISBN 978-86-80094-22-9 (САД)

1. Српско археолошко друштво (Београд). Годишњи скуп (46 ; 2023 ; Сомбор)
а) Српско археолошко друштво (Београд). Годишњи скуп (46 ; 2023 ; Сомбор)
-- Програми б) Археолошка истраживања -- Србија -- Апстракти

COBISS.SR-ID 115955465